

Magnífics rectors de la Universitat de Barcelona i de la Universitat de Vic, benvolgut director de l'IRL, estimat doctor Brad Epps, distingides autoritats acadèmiques i institucionals, benvolguts col·legues i estudiants,

Inicio la lectura de la Memòria del curs 2011-2012 dels estudis catalans a les universitats de l'exterior embolcallat per la commemoració dels 10 anys d'IRL.

Una de les principals línies estratègiques de l'Institut Ramon Llull afronta la necessitat de redefinir la Xarxa universitària d'estudis catalans a l'exterior, una xarxa que al llarg dels darrers 10 anys s'ha anat dotant d'una sòlida estructura organitzativa (reforçada des del 2009 amb la plataforma digital *xarxallull.cat*) i que ha experimentat un creixement territorial remarcable, especialment a Europa i a Nord-Amèrica: de les 85 universitats que el curs 2002-2003 van comptar amb ajuts per a la docència es va passar a 125 el curs 2009-2010. Després d'aquesta etapa de creixement en termes quantitius i a fi d'obtenir un major impacte, uns millors resultats en termes qualitius i una visualització internacional més efectiva dels estudis catalans, ja al curs 2010-2011 es van començar a prioritzar els ajuts per a la docència d'estudis catalans d'acord amb criteris d'excel·lència acadèmica, de recorregut curricular, del grau d'implicació econòmica de les universitats, i d'acord amb el seu interès estratègic.

Avui, malgrat la complexa situació econòmica, donem suport a 113 universitats a través del programa d'ajuts per a la docència, si bé col·laborem amb les més de 150 universitats de tot el món amb estudis catalans mitjançant els diversos programes de l'Àrea de Llengua i Universitats. Cal tenir present que aquestes xifres situen la llengua catalana a nivells molt per sobre de les xifres relatives a institucions públiques anàlogues de projecció internacional d'altres llengües, d'acord amb les dades d'un informe sobre polítiques de suport a la docència de la llengua i la cultura en universitats de l'exterior elaborat el gener de 2012: superem

les 103 universitats amb docència de finlàndès i les 108 del portuguès, i estem molt per sobre de les 62 del neerlandès, les 43 del txec i les 36 del romanès, per citar alguns exemples de llengües oficials a la Unió Europea.

Des d'aquesta perspectiva de categorització acadèmica s'expliquen, per exemple, els acords amb la Universitat de Leipzig d'implantació d'estudis de traductologia de grau i postgrau el curs 2010-2011, que enguany donaran els primers titulats de màster i a la fi del curs 2012-2013 la primera promoció de graduats; o els acords amb la universitat nord-americana de Colorado a Boulder i la de Hosei, a Tòquio. Pel que fa al curs 2011-2012, en què es van reduir els ajuts a 114 universitats, destaquem la incorporació a la Xarxa de la Universitat Nacional d'Irlanda a Maynooth (on s'imparteixen quatre nivells de llengua catalana i cultura) i el nou acord amb la Universitat de Manchester, dos exemples de convenis basats en criteris de coresponsabilitat econòmica i acadèmica; i també cal citar l'acord amb la Universitat de Lisboa, amb una oferta curricular que s'ha ampliat per a aquest nou curs adscrita al Departament de Lingüística General i Romànica.

De fet, aquesta redefinició de la Xarxa pretén garantir el nivell de competitivitat dels estudis catalans a les universitats de l'exterior. És per això que per al curs 2012-2013 s'han signat acords amb la universitat de Constança (Alemanya), que oferirà un *minor* de català als estudis de grau, i estudis de literatura i lingüística catalanes als màsters dels departaments de Literatures Romàniques i Lingüística Romànica; també a la Universitat de Birmingham es crearà un *minor* en estudis catalans, amb menció específica en l'oferta de *bachelors*. El 2011 es va signar el conveni que permetrà aquest 2013 iniciar docència de llengua i cultura catalanes a la Monash University, de Melbourne, a Austràlia. I altres millores curriculars s'aplicaran aquest curs a les universitats del Regne Unit d'Exeter i Queen Mary de Londres, a la Universitat de Tolosa de Llenguadoc, a la Universitat de Sant

Petersburg i a la Universitat de Hèlsinki, on s'oferirà una nova assignatura de sociolingüística catalana.

També destaquem l'acord amb la Universitat de Granada, on s'imparteixen estudis catalans des dels anys 60, una universitat pionera a l'Estat en la introducció dels estudis de Traducció. A partir del curs 2012-2013 s'inicia, amb la col·laboració de l'IRL, un projecte d'ampliació i consolidació d'aquests estudis, a la Facultat de Lletres i a la Facultat de Traducció i Interpretació.

Amb la voluntat d'impulsar acords amb els centres de llengües modernes de les universitats de l'exterior de referència, que tendeixen a canalitzar la formació lingüística dels estudiants de totes les disciplines, aquest curs s'iniciarà docència de català al centre de llengües de la London School of Economics, on el català s'introdueix amb el mateix estatus que les altres llengües estrangeres que s'hi ofereixen.

Una menció a part mereix el conveni de col·laboració subscrit el passat mes de juny amb l'Acadèmia Valenciana de la Llengua per al manteniment de tres lectorats valencians tot intensificant-ne els vincles amb la Xarxa universitària d'estudis catalans a l'exterior. S'ha pogut donar continuïtat per al proper curs als estudis catalans de les universitats de Cambridge (Regne Unit), Amiens (França) i Torí (Itàlia), comptant amb la participació econòmica de les Universitats Jaume I de Castelló i la Universitat de València.

En termes de competitivitat, seguim impulsant, en col·laboració amb la Xarxa Vives d'Universitats, el programa de la Qualificació complementària en llengua i cultura catalanes que es desenvolupa en onze universitats alemanyes. Un programa adreçat a estudiants de qualsevol carrera universitària, que s'estructura

en un mòdul bàsic de llengua i cultura catalanes i un mòdul especialitzat amb assignatures sobre àmbits diversos impartides per professorat d'universitats dels territoris de parla catalana. I el 2011 hem continuat impulsant les càtedres de professors visitants a les universitats nord-americanes de Chicago (amb la Càtedra Joan Coromines), Stanford (amb la Càtedra Ginebre Serra), Brown (amb la Càtedra Salvador Dalí) i les càtedres Rodoreda (de literatura i sociolingüística catalanes) i Mompou (de musicologia catalana) al Graduate Center de la CUNY. I hem consolidat la col·laboració amb la Universitat de la Sorbona de París per al manteniment del Centre d'Estudis Catalans; i donem suport al Centre d'Estudis Catalans de la Universitat Queen Mary de Londres, que desplega cada any un programa d'activitats acadèmiques per promoure la recerca en estudis catalans des d'una perspectiva transversal i multidisciplinària.

Tenim encara molt reptes per endavant, com ara reforçar la coordinació amb altres universitats de l'exterior on s'imparteixen estudis catalans, impulsar la creació d'una Xarxa virtual d'estudis catalans per mitjà de l'explotació de la plataforma *parla.cat*, introduir la formació en traducció als programes d'estudis catalans de l'exterior i adaptar l'oferta docent als canvis curriculars dels darrers anys.

Dins el programa de promoció d'activitats acadèmiques i culturals a les universitats de l'exterior, del 2011 destaquem el II Taller Internacional Cuba i els Països Catalans "Encuentro de Pueblos y Culturas" a la Universitat de l'Havana, que comptà amb la participació de la FIAC; i la taula rodona sobre polítiques lingüístiques i globalització que el passat 24 d'octubre van organitzar a Nova York les delegacions dels governs del Quebec, Flandes, Gal·les, País Basc i Catalunya, amb l'oficina de l'IRL, en col·laboració amb el Graduate Center de la CUNY i la Càtedra Rodoreda d'aquesta universitat. I aquest 2012, el Simposi de commemoració del 40è aniversari dels estudis de catalanística a la Universitat

Eötvös Loránd de Budapest, a l'abril. A final d'agost, el Seminari "Presencia catalana en México y el resto de América latina", que va coincidir amb la inauguració de la Biblioteca Catalana "Josep M. Murià i Romani" de la Biblioteca Pública del Estado de Jalisco i la Universitat de Guadalajara. I no vull deixar de citar la gira d'Anna Roig i *L'ombre de ton chien* el maig passat per 7 ciutats i universitats alemanyes on s'imparteixen estudis de català, després de l'èxit de la gira dels Amics de les Arts el 2011. I aquest octubre, tindrà lloc el Simposi "Catalunya i el moviment obrer", a les universitats de Harvard i de Columbia, coordinat pel professor Brad Epps; i al novembre, a la Universitat de Glasgow, la primera jornada de cultura catalana arran de l'acord de col·laboració signat aquest setembre entre el FC Barcelona i l'IRL.

En l'àmbit de la promoció internacional de la catalanística, a final d'agost va tenir lloc a Guadalajara (Mèxic) l'assemblea constitutiva de l'Associació de Catalanistes d'Amèrica Llatina, en què la historiadora Montserrat Galí, de la Universitat de Puebla, en va ser escollida presidenta. Des de l'IRL donem la benvinguda a aquesta nova associació de catalanística. Com també felicitem l'Associazione Italiana di Studi Catalani, que el 2011 va rebre el Premi Internacional Ramon Llull, dotat per la FCCC i l'IRL.

Dins el programa de suport a les associacions internacionals de catalanística, el 2011 ens ha deixat el LVII Col·loqui de l'Anglo-Catalan Society, que va tenir lloc el passat novembre a la Universitat Queen Mary de Londres. L'Association Française des Catalanistes organitzà a l'octubre a la Universitat de Bretagne-Sud (Lorient) el V Col·loqui internacional "Els països catalans i la Bretanya: llengua, patrimoni i identitat", on destacà l'esplèndid concert de Colortalea "La messe de Kernascleden", en què es van musicar els manuscrits de la missa homònima de Sant Vicent Ferrer i del Llibre Vermell de Montserrat, amb el suport de l'IRL. Enguany, al febrer, va tenir lloc el Col·loqui de l'AISC, a la Universitat de Verona,

que va presentar el segon número de la *Rivista Italiana di Studi Catalani*; i al juliol va tenir lloc el Col·loqui Internacional de l'AILLC, a la Universitat de Salamanca. I ahir mateix es va inaugurar a Berlín el 23è Col·loqui Germano-Català, que acullen les universitats Humboldt i de Leipzig.

I canvio d'àmbit. Una altra de les competències de l'IRL és l'organització de les convocatòries de proves i l'expedició dels certificats de coneixements de la llengua catalana a l'exterior, d'acord amb el Marc europeu comú de referència per a les llengües, una eina de fidelització d'estudiants i ahora de prestigi de la llengua. Amb les dades del 2011, es van examinar gairebé 1.200 persones dels 5 nivells (bàsic, elemental, intermedi, de suficiència i superior) entre les dues convocatòries anuals, amb un 78% d'aptitud. En el balanç dels 10 anys de l'IRL, s'han consolidat aquestes proves a gairebé un centenar de ciutats de 37 països, també a Espanya (amb un pes remarcable a Madrid, però també a les universitats de Granada, Santiago de Compostela i Saragossa), seguida en nombre d'inscrits pel Regne Unit, Itàlia, França i Sèrbia, a Europa, i Mèxic i l'Argentina, a Amèrica Llatina; i amb una mitjana de 1.021 inscrits per any, 907 examinands i 774 aptes, que reflecteixen un 82% de mitjana anual d'èxit. I dues dades més a tall de balanç: entre 2003 i 2011 hem expedit gairebé 6.700 certificats, 573 dels quals de suficiència i 90 del nivell superior; i 1.162 persones disposen de 2 o més certificats, una mostra evident de fidelització.

I en l'àmbit dels serveis a la docència, en 10 anys hem organitzat 40 cursos o jornades de formació per al professorat, amb una assistència total de 1.914 docents. Comptem amb les Jornades internacionals per a professors de català, la darrera edició organitzada a la Universitat de Vic, aquest juliol, i les dues anteriors a la Universitat de Girona, on el 2011 en vam commemorar la XXV edició. Convé destacar que aquestes tres darreres edicions de les Jornades han comptat amb un centenar de professors assistents de mitjana i amb un increment progressiu de

la participació del professorat de la Xarxa en aquesta formació, a més de la participació de professorat universitari especialitzat. Aprofito l'avinentsa per felicitar els professors Adrià Castells (Manchester), Esther Tallada (Glasgow), Andreu Espasa (Harvard) i Alfons Gregori (Poznan) per haver estat escollits el curs 2010-2011 millors professors de llengües estrangeres a les seves respectives facultats per votació dels estudiants.

Paral·lelament, des de la tardor del 2010 hem anat complementant les Jornades internacionals amb un programa de formació continuada en col·laboració amb els centres o serveis de llengües d'universitats de l'exterior. Si el 2010 ho fèiem a la Universitat de Manchester, el 2011 va ser el torn dels cursos realitzats a la Universitat de Birmingham (Regne Unit) i a la Universitat Federico II de Nàpols. D'aquest 2012 destaca també el curs "Ensenyar català a Espanya i Portugal: idees i experiències", que va tenir lloc a Madrid el passat 23 de març, coorganitzat per l'Institut Ramon Llull i la Delegació del Govern de la Generalitat de Catalunya, a través de les seves Aules de Català.

Des d'un punt de vista institucional, cal destacar l'organització conjunta des de fa tres anys per part de la XVU, l'AVL i l'IRL del Curs d'introducció a la didàctica de la llengua com a idioma estranger, a Vinaròs i Morella, adreçat a nous llicenciats, especialment en Filologia Catalana. Hem cobert la matrícula els dos darrers anys, amb 80 inscrits, i també les 40 places de l'edició d'aquest octubre. El curs, que s'emmarca en la formació de nou professorat de CLE, es complementa amb l'oferta universitària de postgrau d'universitats catalanes que compta amb el suport de l'IRL, com el Màster de formació de professorat de català per a persones adultes (UB/UVic), el Màster d'ensenyament de català per a l'acolliment lingüístic (UAB) i el Màster en Ensenyament d'espanyol i de català com a Segones Llengües/Llengües i Moviments de Població (UdG).

I no vull deixar de destacar la posada en funcionament aquesta primavera per part de la DGPL de la GC de l'Aula Mestra, els recursos per al professorat de català que ofereix el portal *parla.cat* que permet dissenyar i compartir cursos personalitzats, en el pilotatge de la qual hi ha intervingut professorat de la xarxa de l'IRL, del CPNL i dels Serveis Lingüístics d'universitats catalanes. Demà precisament, la DGPL i l'IRL en faran una presentació conjunta a Leipzig en el marc del 23è Col·loqui Germano-Català.

En l'àmbit dels programes per a estudiants de l'exterior, aquests 10 anys l'IRL ha atorgat més de 750 beques. D'una banda, a través del programa d'estades de formació, que han acollit 275 estudiants al Campus universitari de la llengua catalana (coorganitzat per l'IRL i el govern d'Andorra) i 180 a les Jornades internacionals de llengua i cultura catalanes organitzades pels ajuntaments de Gironella i Masdenverge. I, d'una altra, a través de les gairebé 300 beques per a l'assistència a cursos de llengua catalana a universitats, EOI i altres centres del domini lingüístic, i les 11 beques de perfeccionament per a estudiants de postgrau i de doctorat. Podem afirmar que en aquests 10 anys hem invertit en la formació complementària de 750 estudiants, alguns dels quals han acabat essent traductors, professors universitaris o gestors culturals. I continuem també invertint en el cursos de preacollida lingüística en universitats de l'exterior per a estudiants d'Erasmus.

Vull fer esment, finalment, a l'adhesió de l'IRL als actes de l'Any de la paraula Viva 2011 amb què l'IEC va voler commemorar el Centenari de la Secció Filològica. Amb un concurs de microrelats per *twitter* i amb posterior valoració per *facebook* i un jurat encapçalat pel president de la Secció Filològica, es van rebre 231 relats d'estudiants d'universitats de l'exterior. El primer premi fou per a MéliSSa Séchery (Université Rennes 2 Haute Bretagne); i l'accessit per a Dària Prokàkhina (Universitat Estatal de Sant Petersburg). I felicito també els estudiants

i la professora de català Montserrat Barrera de la Universitat Lliure de Brussel·les pel Premi Llanterna Digital 2012 de Lleida pel curtmetratge “Serrallonga: el retorn”.

I acabo. Des d'aquesta tribuna, només em resta de felicitar totes les persones que han contribuït magníficament a la internacionalització de la llengua catalana en l'àmbit universitari de l'exterior: els centenars de professors de català —per l'eficient tasca docent i el seu dinamisme cultural—, els responsables acadèmics dels estudis catalans de les universitats de l'exterior —sense la complicitat dels quals no hauria estat possible consolidar la xarxa— i als milers d'estudiants, tots ells esperonats per les persones que han dirigit el rumb de l'IRL al llarg d'aquests 10 anys i acomboiats per tot el personal tècnic i administratiu d'aquesta institució. I que per molts anys!

Andreu Bosch i Rodoreda
Director de l'Àrea de Llengua i Universitats
Institut Ramon Llull

Universitat de Barcelona, 28 de setembre de 2012.